

Buro de Brug Rapporten

Archeologisch bureauonderzoek
Dorpsstraat 39 te Aalsmeer
B12-143

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
1. Inleiding	5
1.1. <i>Algemeen</i>	5
1.2. <i>Onderzoeksmethode</i>	5
2. Bureauonderzoek en archeologische verwachting	5
2.1. <i>Bureauonderzoek</i>	5
2.2. <i>Geologie, geomorfologie en bodemopbouw</i>	7
2.3. <i>Archeologische waarden</i>	7
2.4. <i>Verstorende bodemingrepen in het verleden en in de toekomst</i>	7
2.5. <i>Archeologische verwachting</i>	8
3. Conclusies en aanbevelingen	8
4. Geraadpleegde literatuur	9
4.1. <i>Digitale bronnen</i>	9
4.2. <i>Literatuur</i>	9
Afbeeldingen en bijlagen	9

Colofon

Projectcode: B12-143

Opdrachtgever: Martien Horsman architect

Uitvoerder: Buro de Brug ACR B.V.

Locatie: Dorpsstraat 39, Aalsmeer

Auteur: N. van der Voet (MA), Buro de Brug

Autorisatie: Drs. ing. C. Sueur

Samenvatting

In opdracht van Martien Horsman architect, heeft Buro de Brug ACR B.V. een bureauonderzoek uitgevoerd voor de locatie Dorpsstraat 39 te Aalsmeer. Conform het archeologiebeleid van Aalsmeer (2010) dient op deze locatie namelijk rekening te worden gehouden met archeologie in de ruimtelijke onderbouw, geldende voor alle plannen groter dan 50m² en dieper dan 40cm. De verstoring ten gevolge van de nieuwbouw beperkt zich echter tot 28m² en valt vanuit die optiek wel binnen de vrijstellingsgrenzen van het bestemmingsplan. Desondanks is het voorliggend bureauonderzoek uitgevoerd, om meer zekerheid te krijgen over de voorgeschiedenis van het terrein.

Geologisch gezien behoort het plangebied tot het Laagpakket van Wormer, bestaande uit zeeklei en – zand met inschakeling van veen (Na17).

Op de geomorfologische kaart is te zien dat het plangebied in een bebouwde zone ligt en omgeven wordt door vlaktes, zoals de Haarlemmermeer. Ook de bodemkaart geeft aan dat het plangebied in bebouwd gebied ligt. Rondom het plangebied bevinden zich Aarveengronden.

Het plangebied behoort tot de historische kern van het dorp Aalsmeer (AMK-nr 14552). De begrenzing van deze historische kern is bepaald op grond van de historische kaart uit 1849-1859. Op de archeologische monumentenkaart wordt het plangebied aangeduid als een terrein van hoge archeologische waarde.

Rondom het plangebied zijn drie waarnemingen gedaan.

Hoe diep de verleden bodemverstoringen en de toekomstige bodemverstoringen bij de geplande nieuwbouw reiken, is ons niet bekend. Wel staat vast dat het nieuwe complex niet onderkelderd zal worden.

Het plangebied is ongekarteerd op de IKAW. Uit ons onderzoek is gebleken dat voor alle perioden voorafgaand aan de Middeleeuwen een lage archeologische verwachting geldt. Voor de periode Middeleeuwen – Nieuwe tijd geldt een hoge verwachting.

Buro de Brug adviseert het volgende:

- 1) Indien voor de nieuwbouw enkel de oude bebouwing wordt verwijderd en de nieuwbouw op palen wordt geplaatst, zonder onderkeldering beneden het peil van de fundering van de huidige bebouwing, dan is geen vervolgonderzoek noodzakelijk.
- 2) Indien voor de nieuwbouw een bouwput of kelder wordt aangelegd die groter is dan 50m² en dieper reikt dan de huidige funderingsdiepte, of dieper dan 35cm beneden maaiveld, dan zal archeologisch vervolgonderzoek moeten plaatsvinden.

Administratieve gegevens

Projectnaam	Bureauonderzoek Dorpsstraat 39 te Aalsmeer
Opdrachtgever Adres	Martien Horsman architect Boekweitstraat 95 2153 GK Nieuw Vennep
Contactpersoon, tel.	Dhr. M. Horsman, 0252-682376
Uitvoerder Adres	Buro de Brug ACR B.V. Donker Curtiusstraat 7-325 1051 JL Amsterdam
Projectleider	Drs. ing. C. Sueur
Auteur(s)	N. van der Voet (MA)
Projectcode Buro de Brug	B12-143
Bevoegd gezag	Gemeente Aalsmeer
Documentatie Provincie, gemeente, plaats plangebied	Buro de Brug ACR B.V., Amsterdam Provincie Noord-Holland, gemeente Aalsmeer, Aalsmeer.
Toponiem	Dorpsstraat 39
Kaartbladnummer (topo 1:25.000)	25D
RD-coördinaten van het plangebied	Centrumcoördinaat: X 111419; Y 476073
Onderzoeksmeldingsnummer	n.v.t.
Perceelnummer(s)	2847
Oppervlakte plangebied	ca. 322 m ²
Diepte bodemingrepen	Onbekend
Huidig grondgebruik	Bebouwing
Geplande ingreep	Nieuwbouw winkel met drie starterswoningen
Status	Definitief
Datum	November 2012

1. Inleiding

1.1. Algemeen

In opdracht van Martien Horsman architect, heeft Buro de Brug ACR B.V. een bureauonderzoek uitgevoerd voor Dorpsstraat 39 te Aalsmeer (afb. 1).

Het plangebied is ongeveer 332m² groot en ligt in het centrum van het dorp Aalsmeer. De planlocatie is bebouwd. Aan de straat staat een woonhuis annex winkel/kapsalon, daarachter bevinden zich diverse aan- en uitbouwsels (zie afb. 8). Dit gebouw met annexen zal worden gesloopt.

Op het perceel staat de nieuwbouw van een klein woon- en winkelcomplex gepland (zie afb. 9). Conform het archeologiebeleid van Aalsmeer (2010) dient op deze locatie rekening te worden gehouden met archeologie in de ruimtelijke onderbouwing, geldende voor alle plannen groter dan 50m² en dieper dan 40cm. Ook in het Bestemmingsplan Aalsmeer Dorp (goedgekeurd in 2007, zie afb. 10) is vastgesteld dat het plangebied archeologisch waardevol is (Dubbelbestemming Archeologisch Waardevol Gebied, artikel 22). Verder wordt hierin aangegeven dat bij bouwwerkzaamheden groter dan 50m² en dieper dan 35cm vrijstelling voor de bouw verkregen kan worden, als is gebleken dat het oprichten van het desbetreffende bouwwerk niet zal leiden tot een verstoring van de archeologische bodemresten. Indien verstoring van archeologisch materiaal verwacht wordt, kan alsnog vrijstelling worden verleend, als; a) er maatregelen worden genomen ter behoud van de archeologisch resten; b) er een opgraving voorafgaand aan de nieuwbouw plaatsvindt; c) de nieuwbouw archeologisch begeleid wordt.

Met een nieuw te bebouwen oppervlak van 129m² overschrijdt het perceel van Dorpsstraat 39 het vrijgestelde oppervlak. Echter de nieuwbouw overlapt grotendeels de oude bebouwing. De nieuwbouw ligt voor slechts 28m² op gronden die niet eerder zijn bebouwd. De verstoring ten gevolge van de nieuwbouw beperkt zich tot 28m² en valt vanuit die optiek wel binnen de vrijstellingsgrenzen van het bestemmingsplan. Desondanks is het voorliggend bureauonderzoek uitgevoerd, om meer zekerheid te krijgen over de voorgeschiedenis van het terrein.

1.2. Onderzoeksmethode¹

Het bureauonderzoek is erop gericht om – op basis van bestaande landschappelijke, archeologische en historische bronnen – inzicht te krijgen in de bekende en te verwachten archeologische waarden. Het resultaat is een standaardrapport met een gespecificeerd verwachtingsmodel.

Voor dit bureauonderzoek is gebruik gemaakt van informatie uit Archis, het digitale archeologische informatiesysteem van de Rijksdienst van het Cultureel Erfgoed (RCE). De Archeologische Monumenten Kaart (AMK), de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW) en ook bodem- en geomorfologische kaarten zijn bestudeerd. Verder is gekeken naar het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN). Voor een overzicht van de historische en subrecente situatie van het plangebied is gebruik gemaakt van historisch kaartmateriaal.

2. Bureauonderzoek en archeologische verwachting

2.1. Bureauonderzoek

Aalsmeer is een plaats en gemeente in het zuidelijkste deel van de provincie Noord-Holland, gelegen aan de Westeinderplassen. De gemeente heeft een oppervlakte van 34,40 km² (waarvan 11,71 km² water) en omvat, behalve het dorp Aalsmeer, de gehuchten Calslagen, Kudelstaart, Oosteinde en Vrouwentroost. Aan de hoogtekartaar (afb. 3) valt af te lezen dat gemeente Aalsmeer in vergelijking tot de aangrenzende gemeente Haarlemmermeer, relatief hoog in het landschap ligt. Echter, met zijn 0,9m +NAP is het plangebied, Dorpsstraat 39, desalniettemin vrij laag gelegen.

Het plangebied ligt in het centrum van het dorp.

Aalsmeer wordt voor het eerst genoemd in een oorkonde uit 1133, waarin land geschonken wordt aan de abdij van Rijnsburg. Het dorp wordt dan aangeduid met de naam 'Alsmar', wat palingmeer betekent. Het gebied Alsmar was toen een wildernis van lage elzen- en wilgenbossen. In de omgeving

¹ Het onderzoek is uitgevoerd volgens de richtlijnen van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA versie 3.2) en gemeentelijke eisen.

werd veel turf gestoken, waardoor er grote meren en plassen ontstonden, zoals de Oosteinderpoel, Schinkelpoel, Stommeer, Hornmeer, Legmeer en de Westeinderplassen.

Bij het bestuderen van historisch kaartmateriaal (afb. 6, afb. 7 en afb. 11) is gebleken dat het perceel van Dorpsstraat 39 al enige eeuwen bebouwd is. Waarschijnlijk stond er rond 1746 al bebouwing op deze locatie – toen de *Kerck wech* geheten. Vanaf 1811 is met zekerheid te zeggen dat het perceel bebouwd was, zoals op de kadasterkaart uit die periode (afb. 6) te zien is.

2.2. Geologie, geomorfologie en bodemopbouw

Bron	Informatie
Geologie ² (1:600.000)	Laagpakket van Wormer / Formatie van Nieuwkoop; zeelei en –zand met inschakeling van veen (Na17).
Geomorfologie ³ (1:50.000)	Bebouwing (B)
Bodemkunde ⁴ (1:50.000)	Bebouwing (h BEBOUW)

Op het pleistocene dekzand, afgezet in het Weichselien, ontstond gedurende het Holoceen een veenpakket. In de omgeving van Aalsmeer betreft dit het Basisveen van de Formatie van Nieuwkoop. Hier bovenop werden vanaf ongeveer 6000 v. Chr. mariene sedimenten afgezet, beter bekend als het Laagpakket van Wormer, van de Formatie van Naaldwijk (Na17). Het pakket wordt gevormd door zeelei en –zand met inschakelingen van veen. Naarmate de invloed van de zee afnam, verzoette het milieu en kon rietveen worden gevormd. Hierdoor ontstond boven op het Wormer Laagpakket het Hollandveen Laagpakket. In de Middeleeuwen werd dit veen op grote schaal ontgonnen, waardoor de nabijgelegen plassen ontstonden.

Op de geomorfologische kaart is te zien dat het plangebied in een bebouwde zone ligt en omgeven wordt door vlaktes, zoals de Haarlemmermeer. Ook de bodemkaart geeft aan dat het plangebied in bebouwd gebied ligt. Rondom het plangebied bevinden zich Aarveengronden.

2.3. Archeologische waarden

Voor de bekende archeologische waarden in en nabij het plangebied is gekeken naar de Archis-waarnemingen in een straal van circa 1 km om het plangebied heen.

Het plangebied behoort tot de historische kern van het dorp Aalsmeer (AMK-nr 14552). De begrenzing van deze historische kern is bepaald op grond van de historische kaart uit 1849-1859. Op de archeologische monumentenkaart wordt het plangebied aangeduid als een terrein van hoge archeologische waarde.

Ongeveer een kilometer ten zuiden van het plangebied bevindt zich nog een AMK-terrein (14544), namelijk de historische kern van het gehucht Vrouwentroost.

Rondom het plangebied zijn drie waarnemingen gedaan. In de Zijstraat betreft het twee waarnemingen, aan de hand van een booronderzoek. Bij de eerste (waarnemingsnummer 434444) zijn nederzettingsresten, in de vorm van aardewerk en glas, uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd aangetroffen. De tweede waarneming (waarnemingsnummer 426073), ook tijdens een booronderzoek gedaan, betreft roodbakend geglazuurd aardewerk, industrieel wit en vensterglas uit de Nieuwe tijd. Tot slot is tijdens een begeleiding op de Uiterweg (waarnemingsnummer 410282) een drie meter diepe put gevonden, die was volgestort met grote stukken metselwerk en kookpotfragmenten uit de 18de en 19de eeuw.

2.4. Versturende bodemingrepen in het verleden en in de toekomst

Zoals bleek uit paragraaf 2.1 is Dorpsstraat 39 al sinds enkele eeuwen bebouwd. Of het huidige pand onderkelderd is, is niet bekend. Derhalve kan ook niets gezegd worden over de eventueel versturende aard van de bodemingrepen in het verleden.

Hoe diep de toekomstige bodemverstoringen reiken bij de geplande nieuwbouw is ons niet bekend. Wel staat vast dat het nieuwe complex niet onderkelderd zal worden.

² TNO-NITG, 2005; www.dinoloket.nl

³ Stichting voor Bodemkartering 1982.

⁴ Stichting voor Bodemkartering 1966.

2.5. Archeologische verwachting

Op de IKAW (afb. 2) is te zien dat het plangebied in een ongekarteerde zone ligt. Desalniettemin zijn in deze zone, zoals reeds besproken, wel archeologische waarnemingen gedaan en is er bovendien een AMK-terrein gelegen.

Door middel van het analyseren van de verzamelde gegevens wordt een gespecificeerde en onderbouwde verwachting van de archeologische waarden opgesteld. Het verwachtingsmodel voor het plangebied zal hieronder kort per tijdsperiode worden toegelicht:

Laat Paleolithicum - Mesolithicum

In Aalsmeer en de nabije omgeving zijn geen vondsten uit de periode Paleolithicum – Mesolithicum (samenvallend met respectievelijk het Saalien en Weichselien, en het Holoceen) bekend. Gedurende het Paleolithicum zal dit laaggelegen gebied geen ideale bewoningslocatie zijn geweest. Tijdens het Mesolithicum was het gebied met veen bedekt en derhalve een ongunstige vestigingslocatie. Bovendien heeft ook de grootschalige veenontginning van het gebied gedurende de Middeleeuwen aan een zeer lage trefkans voor deze periodes bijgedragen; eventuele sporen van menselijke activiteit op het veen zijn tezamen met het veen verdwenen, of op zijn minst aangetast. Al met al is de verwachting voor het aantreffen van vondsten uit deze periode in het plangebied laag.

Neolithicum - Bronstijd

Het Neolithicum kenmerkt zich door meer plaatsgebonden nederzettingen en een reeks van technologische veranderingen. Hiertoe behoren het gebruik van aardewerk en geslepen, stenen werktuigen, en een overgang van een op de jacht gerichte samenleving naar een boerensamenleving.

Binnen het plangebied en de omgeving hiervan zijn geen vondsten uit het Neolithicum of de Bronstijd gedaan. Voor deze perioden geldt hetzelfde als voor het Mesolithicum; het gebied was destijds met veen bedekt en derhalve een ongunstige locatie voor bewoning. Eventuele sporen uit deze perioden zullen wederom tijdens de veenontginning verdwenen zijn.

Om bovenstaande redenen geldt voor de periode Neolithicum – Bronstijd een lage verwachting.

IJzertijd - Romeinse tijd

Binnen en rondom het plangebied zijn evenmin vondsten uit de IJzertijd of Romeinse tijd gedaan. Ook in deze perioden was het gebied verveend en dus ongeschikt voor bewoning. De archeologische verwachting is daarom laag.

Middeleeuwen – Nieuwe tijd

Aalsmeer wordt sedert de 12de eeuw voor het eerst in de bronnen genoemd. Dit is tevens de periode dat de veenontginning in het gebied van start ging. Bovendien kan gezien het feit dat het plangebied tot de historische kern van Aalsmeer behoort en in de nabije omgevingen drie waarnemingen uit de periode Middeleeuwen – Nieuwe tijd zijn gedaan, gesteld worden dat voor deze periode een hoge archeologische verwachting geldt.

3. Conclusies en aanbevelingen

Het plangebied ligt in een zone die niet door de IKAW gekarteerd is.

Uit ons eigen onderzoek bleek dat voor haast alle perioden een lage archeologische verwachting geldt. De reden hiervoor is van landschappelijke aard; de omgeving van het huidige Aalsmeer was tot aan de Middeleeuwen een laaggelegen, nat veengebied, en dus onaantrekkelijk voor bewoning. Pas in de periode van de turfwinning trok het gebied mensen aan en ontstond de middeleeuwse nederzetting. Aangezien de Dorpsstraat tot de historische kern van Aalsmeer behoort en in de nabije omgeving ook sporen uit de Middeleeuwen en Nieuwe tijd zijn aangetroffen, geldt voor het plangebied een hoge archeologische verwachting voor sporen uit deze perioden. Er is echter niet bekend in hoeverre eventueel aanwezige sporen tijdens de nieuwbouwplannen verstoord zullen worden; bij de nieuwbouw is immers geen onderkeldering gepland. Ook is onbekend in hoeverre de bodem van het desbetreffende perceel bij de bouw van de huidige woning al verstoord is geraakt.

Buro de Brug adviseert het volgende.

1. Indien voor de nieuwbouw enkel de oude bebouwing wordt verwijderd en de nieuwbouw op palen wordt geplaatst, zonder onderkeldering beneden het peil van de fundering van de huidige bebouwing, dan is geen vervolgonderzoek noodzakelijk. De verstoring ten gevolge van de nieuwbouw blijft dan immers beperkt tot 28m², en valt daarmee binnen de vrijstellingsgrenzen van het bestemmingsplan. Indien tijdens de werkzaamheden archeologische resten worden aangetroffen is men wettelijk verplicht deze direct te melden aan het bevoegd gezag. Bij het aantreffen van een belangrijke archeologische vondst (toevalsvondst) geldt een meldingsplicht conform Artikel 53 van de Monumentenwet.
2. Indien voor de nieuwbouw een bouwput of kelder wordt aangelegd die groter is dan 50m² en dieper reikt dan de huidige funderingsdiepte, of dieper dan 35cm beneden maaiveld, dan zal archeologisch vervolgonderzoek noodzakelijk zijn.
In dat laatste geval zal een archeologisch booronderzoek, ter controle van de opbouw van het bodemarchief onder het huidige bouwwerk noodzakelijk zijn. Indien er, naar aanleiding van het booronderzoek, reden is aan te nemen dat er archeologisch waardevolle resten aanwezig zijn, kan aansluitend a) een proefsleuvenonderzoek voorafgaand aan de bouwwerkzaamheden worden uitgevoerd, of b) een archeologische begeleiding tijdens de bouwwerkzaamheden.

4. Geraadpleegde literatuur

4.1. Digitale bronnen

Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW)
Archeologisch Informatiesysteem (ARCHIS)
www.aalsmeer.nl/Actueel/Bestemmingsplannen
www.ahn.nl
www.dinoloket.nl
www.maps.google.nl
www.watwaswaar.nl

4.2. Literatuur

Bakker, H. de & J. Schelling, 1989. *Systeem van bodemclassificatie voor Nederland*. Staring Centrum, Wageningen.

Berendsen, H.J.A., 2004. *De vorming van het land*. Assen (Fysische geografie van Nederland). Vierde, geheel herziene druk.

Berendsen, H.J.A., 2005. *Landschappelijk Nederland. De fysisch-geografische regio's*, Assen.

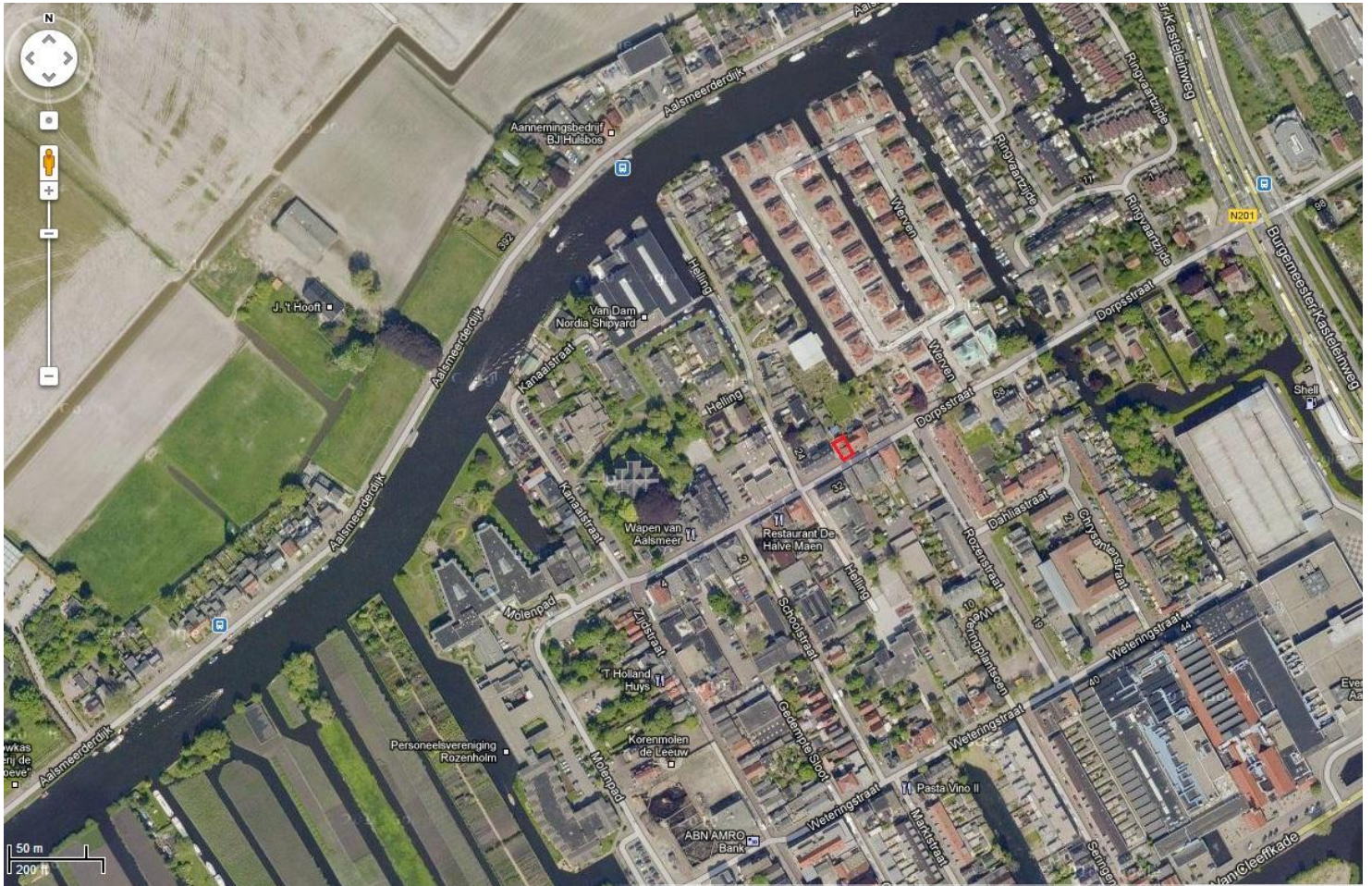
SIKB, 2010. *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie, versie 3.2*. SIKB, Gouda.

Afbeeldingen en bijlagen

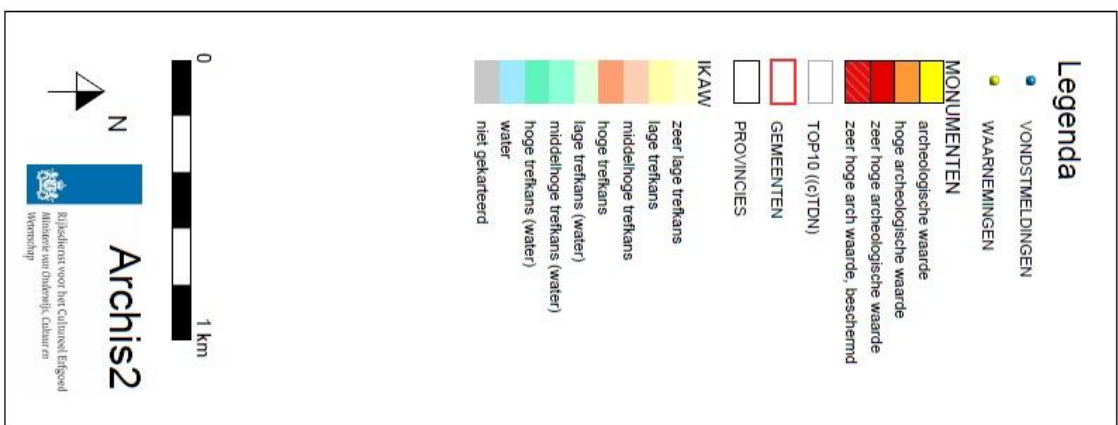
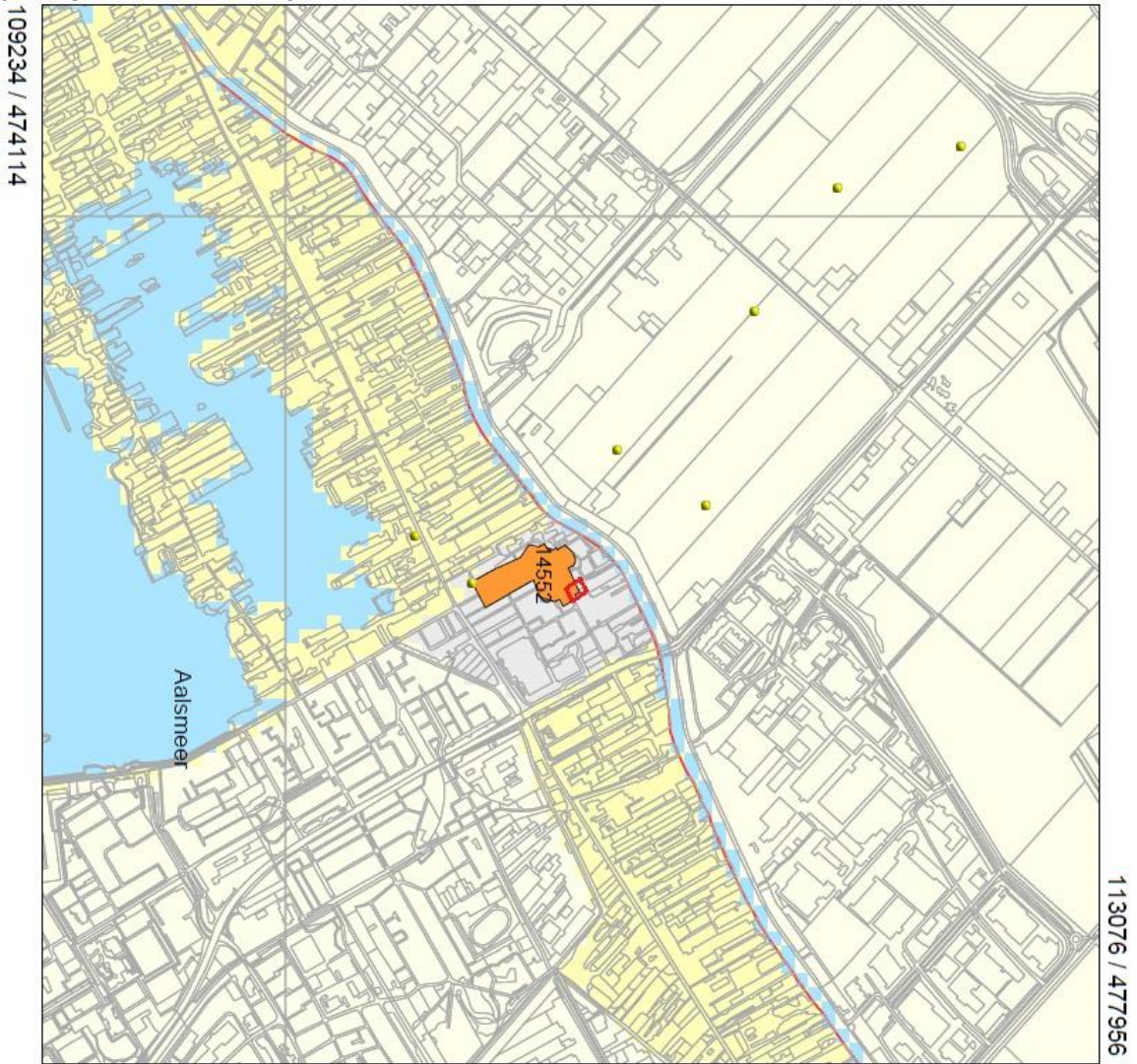
Afbeelding 1:	Ligging plangebied
Afbeelding 2:	IKAW, monumenten, Archis-waarnemingen en vondstmeldingen
Afbeelding 3:	AHN
Afbeelding 4:	Bodemkaart
Afbeelding 5:	Geomorfologie
Afbeelding 6:	Kadastrale minuutkaart 1811-1832
Afbeelding 7:	Bonnekaart 1900
Afbeelding 8:	Foto van het plangebied (het witte huis met groene raamkozijnen)
Afbeelding 9:	Situatie plangebied

Afbeelding 10: Uitsnede Plankaart Aalsmeer Dorp (2007)
Afbeelding 11: Kaart van het Rijnland, 1746

Afbeelding 1: Ligging plangebied (bron: maps.google.nl)
Plangebied is rood omlijnd.

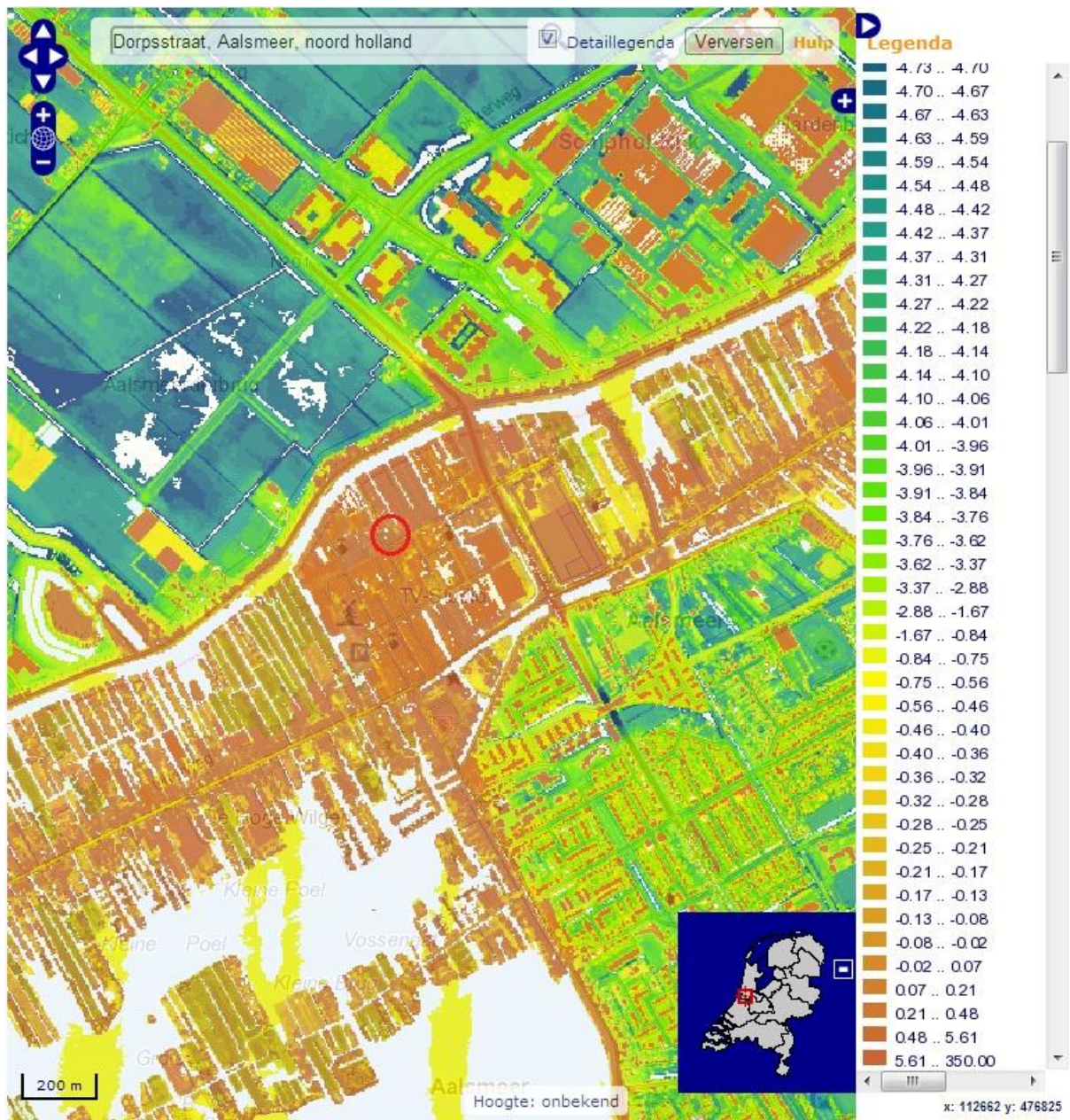

Afbeelding 2: IKAW, monumenten, Archiswaarnemingen en vondstmeldingen (bron: Archis2) Plangebied is rood omlijnd.

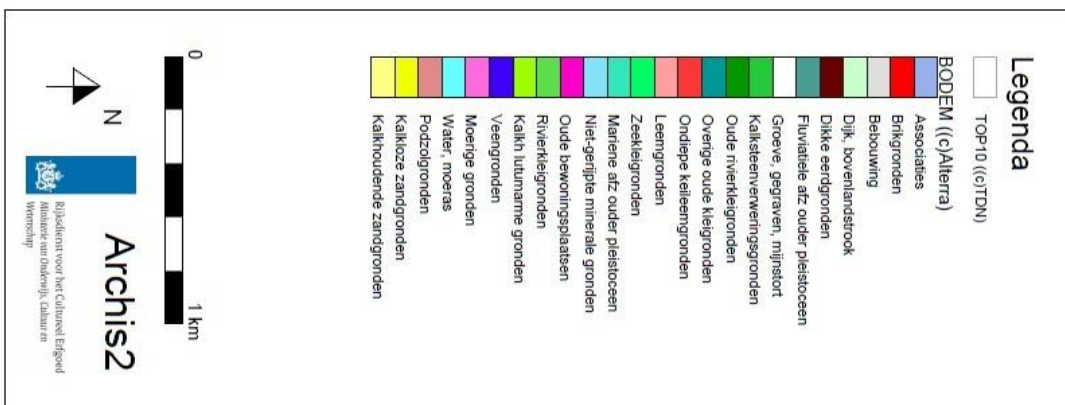
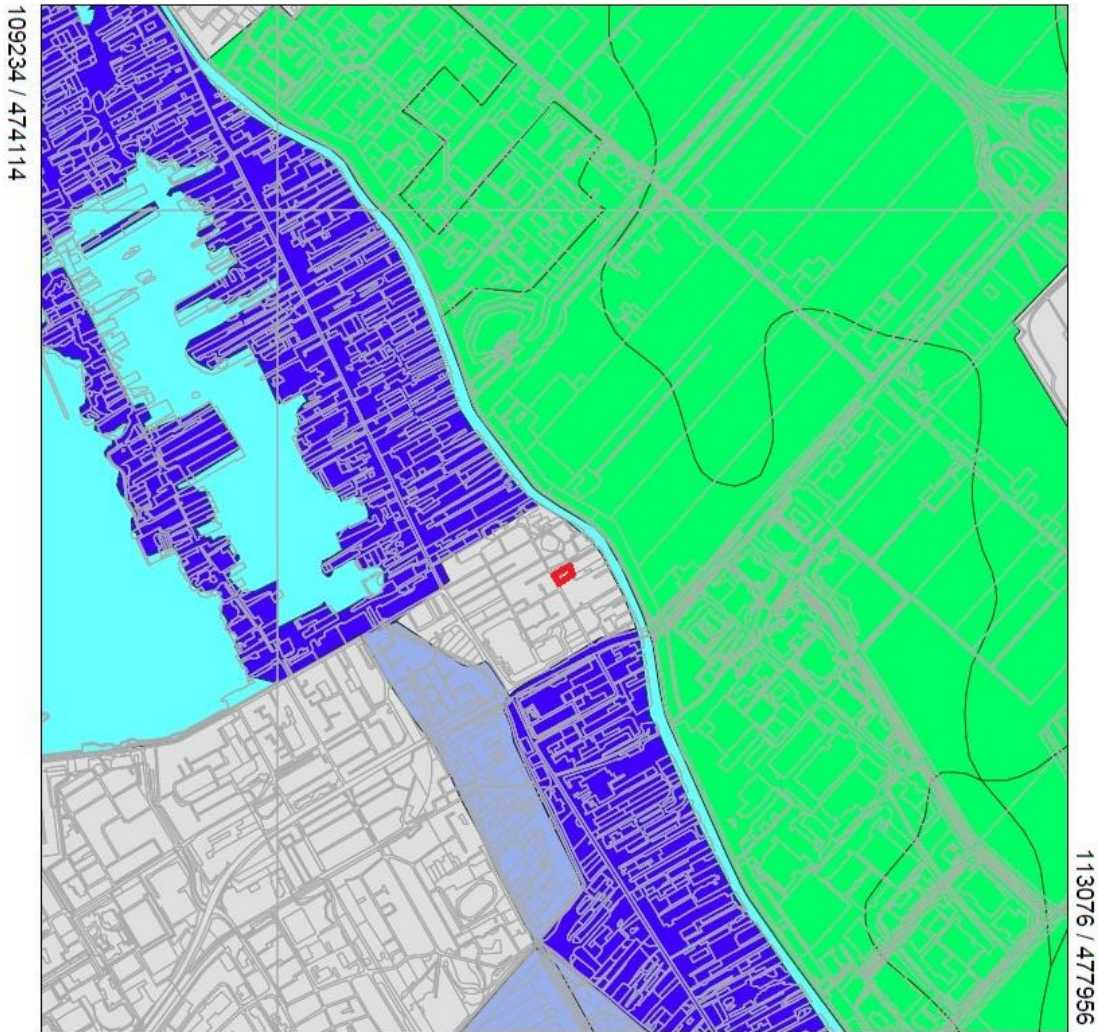

06-11-2012

Afbeelding 3: Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) (bron: www.ahn.nl)
 Plangebied is rood omcirkeld.

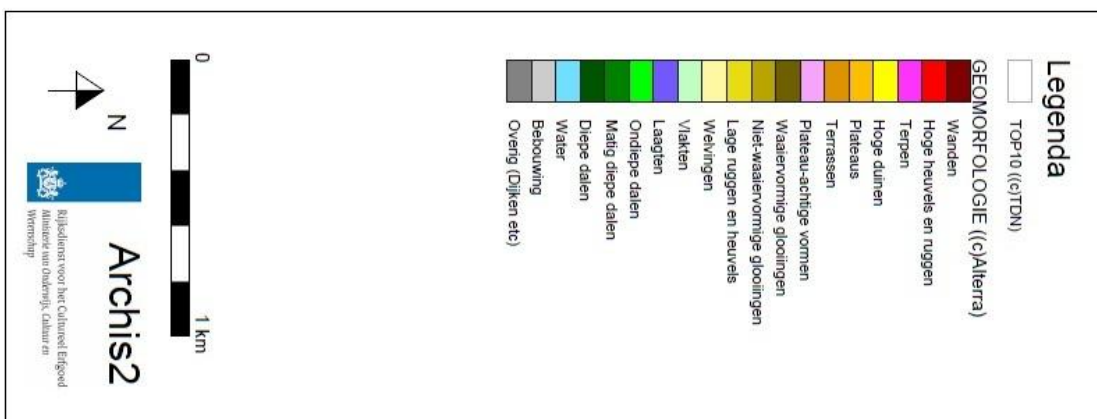
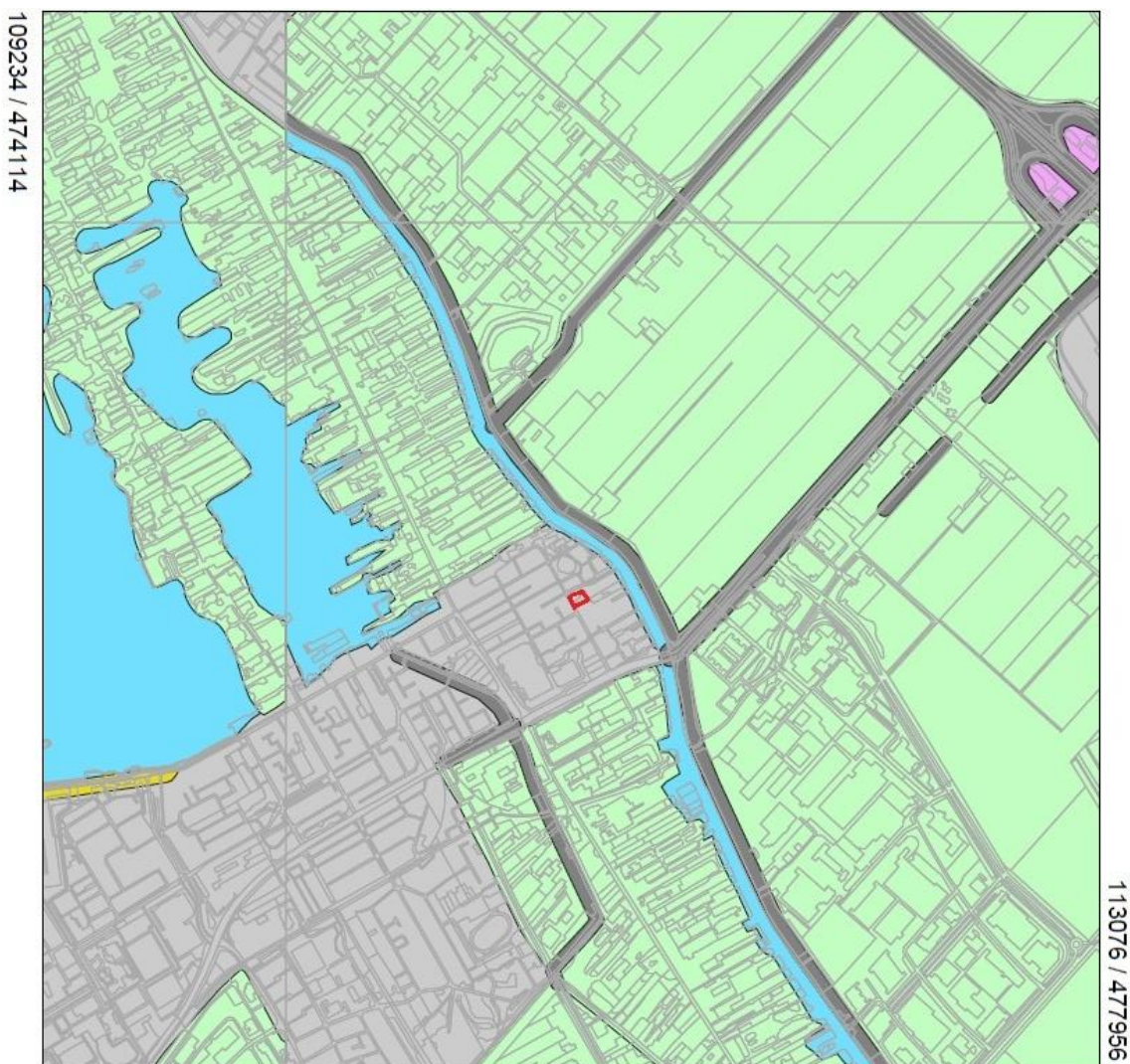

Afbeelding 4: Bodemkaart (bron: Archis 2)
 Plangebied is rood omlijnd.

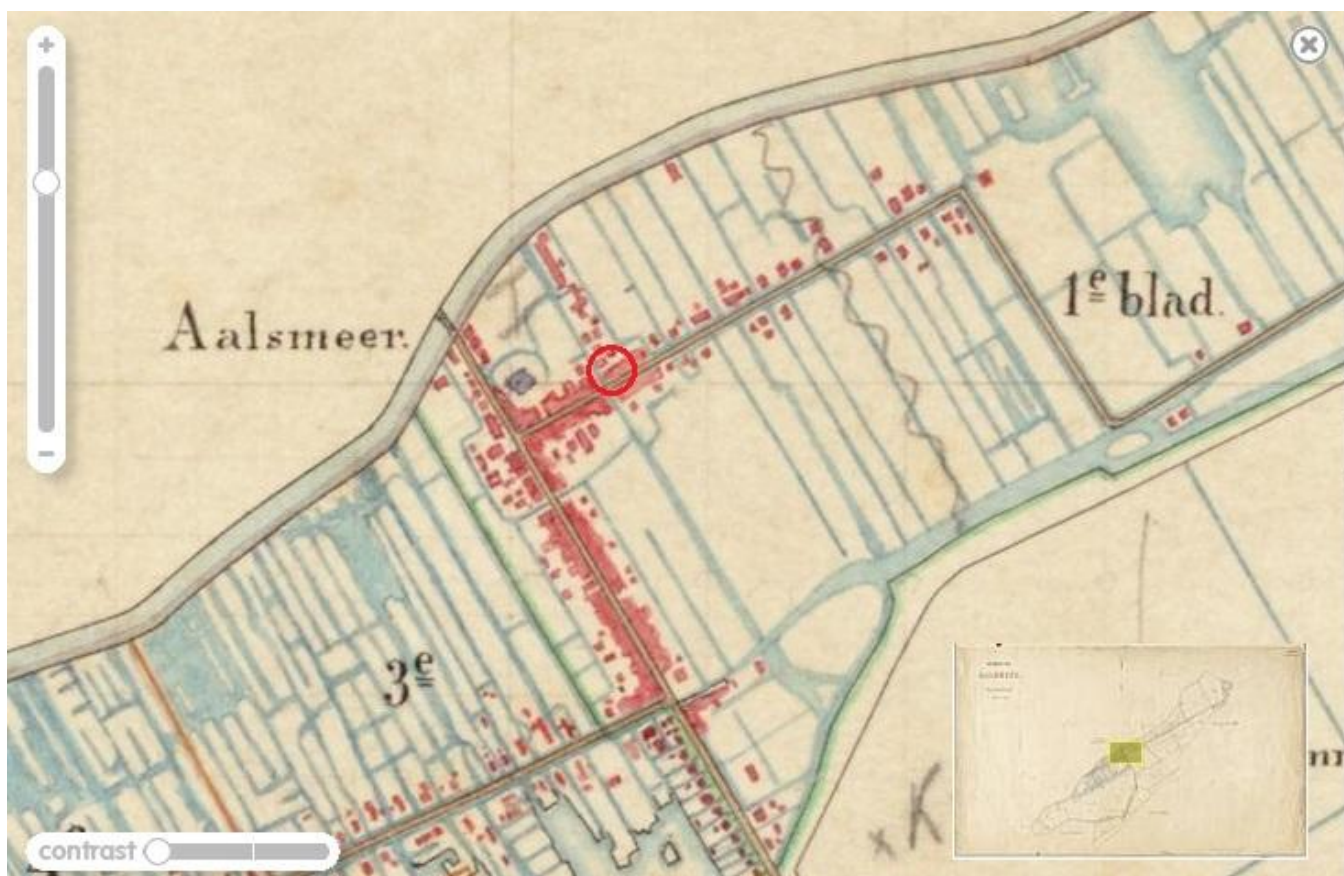
06-11-2012

Afbeelding 5: Geomorfologische kaart (bron: Archis 2)
 Plangebied is rood omcirkeld.

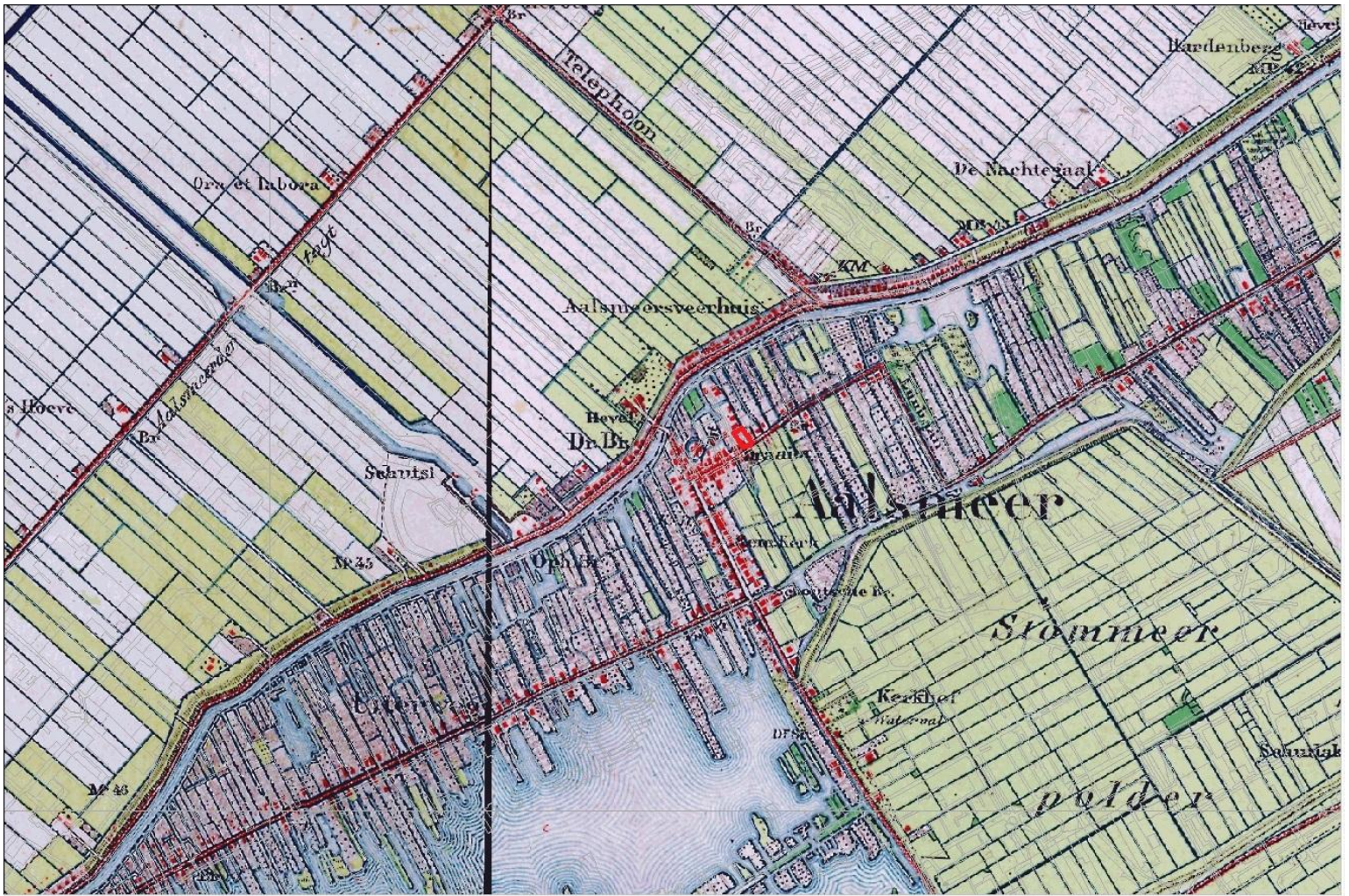

06-11-2012

Afbeelding 6: Kadastrale minuutkaart 1811-1832 (bron: www.watwaswaar.nl)
Plangebied is rood omlijnd.

Afbeelding 7: Bonnekaart 1900 (bron: Archis 2)
Plangebied is rood omlijnd.

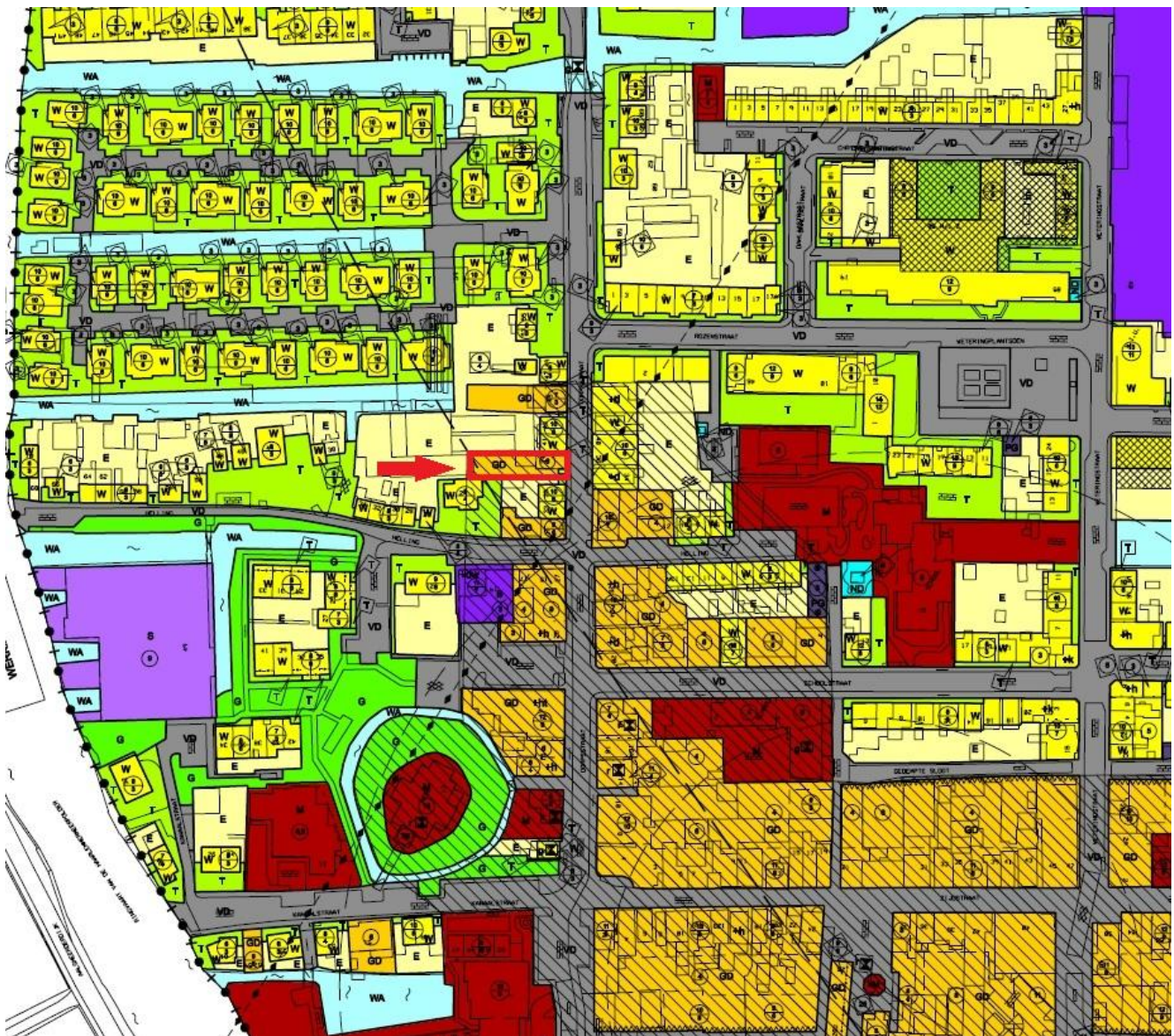
Afbeelding 8: Foto van het plangebied (het witte huis met groene raamkozijnen)
(bron: maps.google.nl)

Afbeelding 9: Situatie plangebied

Abbeelding 10: Uitsnede Plankaart Aalsmeer Dorp (2007) (bron: www.aalsmeer.nl)
 Plangebied is rood omlijnd en aangegeven met pijl.

DUBBELBESTEMMINGEN

- - ARCHEOLOGISCH WAARDEVOL GEBIED (ARTIKEL 22)
- - WATERKERING (ARTIKEL 23)

Afbeelding 11: Kaart van het Rijnland, 1746 (bron: kunstschaten.mindbus.nl)
De vermoedelijke locatie van het plangebied is rood omcirkeld.

